

Reviews and Anotations
Рецензии и анотации

МИНАЛО И СЪВРЕМИЕ НА ЮГОИЗТОЧНА ЕВРОПА ПРЕЗ ПОГЛЕДА НА МЛАДИТЕ УЧЕНИ

Баръмова, М. & Беров, Хр. (2016). *Минало и съвремие на Югоизточна Европа. Студентски интерпретации*. Т.І. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“. 381 с.

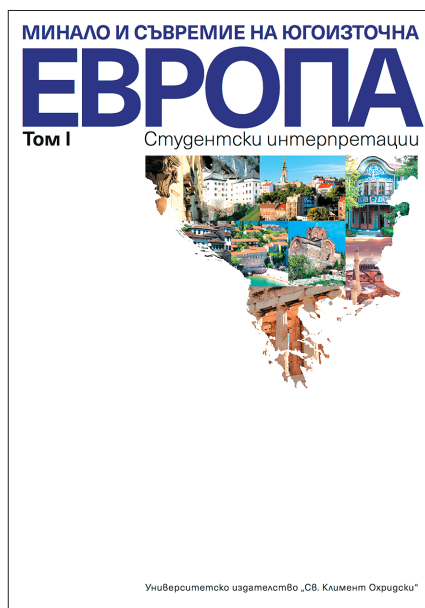
Николай Поппетров

Институт за исторически изследвания – БАН

Представяният сборник съдържа 19 текста, бакалаварски дипломни тези на студенти от специалността „Минало и съвремие на Югоизточна Европа“ към Историческия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“. Още в началото трябва да се посочи, че изданието се вписва в традицията на Историческия факултет, започнала със сборниците „Студентски проучвания“, публикувани през 70-те години на XX в. Новото, различното е, че сега са включени по-обемни и по-цялостни, обобщаващи разработки и се представя продукцията на една специфична специалност, която е действително мост между проблеми, останали в историята, и актуални измерения на съвременността, а както и между историята и политологията.

Представянето на студентски разработки е предизвикателство, с което съставителите са се справили удачно. Като първо впечатление, може да се каже, че текстовете са добре подбрани, че представят подобаващо специалността и отразяват кръга от интереси на навлизащите в полето на историческите проучвания факултетски възпитаници.

Съдържанието е обособено в три части: „Югоизточна Европа под османска власт“ – 4 текста, „Проблеми на държавното развитие в Югоизточна Евро-

па (1878 – 1945)“ – 7 текста, „Югоизточна Европа от Втората световна война до съвременieto“ – 8 текста. Съотношението отразява засилващия се интерес към най-новата история и сравнително ограничения – към османския период.

Някои от текстовете могат да се оценят като добри обобщения, други – като база за по-нататъшни компаративистки разработки, трети – като основа за навлизане в проблематиката (например работата на Георги Бурнаски за обрара на Турция в българската литература и кино през 50-те и 60-те години).

При всички общото е: изградени умения за работа с източници и ориентация в литературата и добросъвестното им използване; овладяна практика на библиографско цитиране; сравнително малко използвани интернет материали, и то такива, като качени книги и сборници, периодика; наличието на критичен поглед (работите на Марио Генов и на Анелия Стоянова с османска тематика). Пролитчават ясно различните изходни възможности на отделните автори, както и личният им изследователски почерк. Същевременно трябва да се отбележи, че това са бакалавърски тези, т.е. работи, които следват определени изисквания за представяне на изложението, за интерпретацията на даден фактологически материал. В тях водещо изискване е доброто структуриране, ясната аргументация, а не толкова пълнотата, нюансираността при изводите. Поради това в поместените работи неминуемо критичното око ще открие неизбежната, но в последните години някак непередпочитана фаза на стандартен прочит на извори и литература и традиционния, обявяван за позитивистки подход към проблемите. Тъкмо това обаче придава издържаност на повечето работи.

Изборът на теми показва изразен акцент към проблемите за формиране на нацията, образа на другия, националните пропаганди, модернизационните аспекти, малцинствените въпроси, етническите взаимоотношения. Един преглед на съдържанието на отделните разработки разкрива многообразието от аспекти, представени в сборника. Някои пренебрегвани специфики на религията на ранните османци представя Марио Генов, докато Анелия Стоянова реконструира картината на дипломатически мисии и действията на дипломатите по примера на хабсбургско-османските отношения през 40-те години на XVI век. Връзката новогръцко просвещение – изграждане на национална идея е темата на Александър Вълкодинов. Десислава Михайлова представя един деликатен проблем, свързан с руското отношение към южните славяни – образа на сърби и българи на страниците на „Вестник Европы“ през 70-те години на XIX в.

В раздела за периода 1878 – 1945 г. силно присъствие има темата за малцинствата през първата половина на XX в. – гръцкото в Южна Албания, албанското в Гърция, турското в Гърция. Тя е разгледана в работите съответно на Паулина Бояджиева, Яна Берова, Виолета Манолова (последната преминава границите на Втората световна война, правейки обобщения за периода до 1990 г.). Любомир Николов прави преглед на десните организации в Румъния между двете световни войни – тема, по която съществува траен интерес

в чуждата историография (пресен пример са фундаментални публикации от Германия и Франция от последните няколко години, посветени на легиона „Архангел Михаил“). Габриела Корчева проследява българо-югославските дипломатически контакти, обусловили визитата на крал Александър Караджорджевич в София през 1934 г. Юлия Мишкова сравнява София и Белград между двете световни войни, избирайки призмата на модернизацията.

Към силно преекспонираната тема за ролята на църквата за спасяването на евреите принос прави Габриела Никифорова, която сравнява ролята на духовенството в Гърция и България.

Третият дял, представящ проблеми след 1945 г., обхваща разработки, някои от които съдържат добре изразени политологически анализи. Ваня Колева разглежда присъствието на двете политически династии – Караманлис и Папандреу, в гръцкия политически живот след Втората световна война. Цитираната вече работа на Георги Бурнаски поставя акцент върху пропагандата. Ролята на Косово в процеса на разпадане на Югославия през 80-те години е темата на Антония Гурянова. Кристина Кайрякова е съсредоточила внимание в представянето на прехода към демокрация в Румъния между 1989 и 1992 г. Страхил Христов разглежда външната политика на Турция след Студената война, в която откроява две насоки – неоосманизъм и прагматизъм. Кирил Захариев анализира присъствието на сръбското малцинство в хърватския обществено-политически живот в десетилетието 1995 – 2005 г. На темата етнически партии (партии на албанците в Македония) са посветени две разработки – на Любомир Любенов и на Славей Чолакова.

Работите в последния трети дял оправдават амбициите специалността да е свързващо звено между историческите реконструкции и политологическите подходи.

Нито един от включените текстове не претендира за безапелационни общения и за фундаментални открития. С това тези работи се различават от засилващите се в последното десетилетие тенденции студентски и докторантски публикации да се лансират като последна дума в историческата наука.

За чест на научните ръководители, рецензентите и на съставителите в текстовете не са допуснати политизации или ако има някои едностранчиви обобщения, те са плод на преповеряване на източници, а не на изявени лични позиции. Същевременно авторската идентичност се усеща във всички текстове, а в някои текстове тя е и изявена директно, без пак повтарям, това да се изразява в опити да се демонстрира политическа позиция или принадлежност към някаква идейно-политическа кауза. Би могло да се каже, че в специалността „Минало и съвремие на Югоизточна Европа“ са обучени студенти, които да гледат в широта и аналитично на проблематиката.

Както при всяко подобно издание, могат да се открият и пропуски, и недостатъци. Повечето от последните са свързани с цитирането, с някои особености

на научния апарат, с работата с някои източници. Прецизация изискват някои формулировки, използването на някои понятия. Например би могло да се спори необходима ли е първата част от заглавието на работата на Габриела Корчева – твърде обобщаващо и силно звучи формулировката „Белите страници“ в историята. Много добре избраната тема на Ю. Мишкова само би спечелила при едно стриктно равнозначно сравняване на някои отделни величини, взети от развитието на Белград и София. Тези бележки не омаловажават приноса на конкретните автори. Напротив, като цяло, всички публикувани работи са приносни, показват овладени умения да се конструира изследователски текст, съдържат интересни акценти. Вън от съмнение е и актуалността на някои от текстовете от раздела, посветен на развитието след 1945 г.

На фона на кризисните тенденции в сферата на исторически-те изследвания, когато често спекулативното взима връх и когато редакционните критерии са съвсем занижени, разглежданото издание демонстрира завидно високи качества. То свидетелства за сериозно, академично отношение към историческата проблематика и показва, че бъдещото попълнение на колегията историци притежава определен потенциал. В заключение, ще пожелаая Историческият факултет да продължи публикуването на подобни сборници. Тяхното значение е не само в това да представят бъдещи историци – изследователи и експерти, но и да покажат на обществеността, че историческата наука, при всички политически и други превратности, винаги е имала един интелектуален резерв, който е поддържал нейното високо изследователско равнище.

PAST AND PRESENT OF SOUTHEASTERN EUROPE THROUGH THE EYES OF THE YOUNG RESEARCHERS

M. Barramova, Hr. Berov (eds.).(2016). *Past and Present of Southeastern Europe. Student Interpretations*. vol. I. Sofia: University Press “St. Kliment Ohridski”. 381 p.

✉ **Mr. Nikolay Poppetrov**

Institute for Historical Studies
Bulgarian Academy of Sciences
52, Shipchenski Prohod Boulevard, bl. 17
1113 Sofia, Bulgaria
E-mail: poppetrov_n@mail.bg

ПАЗИТЕЛНИ НА ПАМЕТА

Фото: Славек Каспер

Музей на поляците, спасявали евреи по време на Втората световна война – „Семейство Улма“, намиращ се в Маркова (Полша)

ИСТОРИЧЕСКАТА ПАМЕТ
В КОНТЕКСТА НА СПАСЯВАНЕТО
НА ЕВРЕИТЕ ПО ВРЕМЕ
НА ВТОРАТА СВЕТОВНА ВОЙНА

ПАЗИТЕЛИ на паметта

Уважаеми читатели,

В два поредни броя, рубриката „Пазители на паметта“ на научно списание „История“ е посветена на историята на Полша и помощта, която поляците оказват на евреите по време на Втората световна война.

В сътрудничество с Полския институт в София в книжки 4 и 5 се представят текстове, дело на изследователи от Полския институт за национална памет и от Гданския университет.

В настоящия брой представяме:

„Който предостави на еврейин подслон, достави му храна или му окаже друг вид помощ, подлежи на смъртно наказание“
/ Александра Намисло

Поляците спасяват евреи в района на Жешов по време на Втората световна война */ Елжбета Рончи*

Немските престъпления срещу поляци, оказващи помощ на евреи в Илжецки окръг */ Себастиан Пьонтковски*

Семейство Улма от Маркова. Символ на поляците, екзекутирани за подпомагане на евреи по време на Втората световна война */ Матеуш Шпитма*

В бр. 4/2017 на сп. „История“ представихме:

Историческата памет в контекста на спасяването на евреите по време на Втората световна война. Уводни думи */ Матеуш Шпитма*
Помощ за евреите по време на Втората световна война. Нови аспекти */ Марчин Уринович*

Съветът за помощ на евреите („Жегота“) в структурите на полската нелегална държава */ Валдемар Грабовски*

Евреи, избягали от гетата и лагерите на територията на окупирана Полша в периода 1942 – 1945 г. */ Гжегож Берент*